

krijt, houtskool) met goed gevolg gebruikt heeft, welke stoffen zonder de activeering geen spoor van werking vertoonden. Daarmee schijnt de biologische theorie der slibwerking, die aan de microben in het slib de belangrijkste rol toeschrijft, in het gelijk gesteld tegenover de mechanisch-colloïdchemische (CAMBIER 1), die de reiniging als een gewoon voorbeeld van scheikundige katalyse beziet. Beide theorieën werden in den laatsten tijd uitvoerig besproken door BUSWELL en LONG 2), die ook een overzicht geven van de soorten der werkzame protozoën in de volgorde, waarin zij tijdens de rijping van het slib verschijnen. Na paramecium, colpidium, spyrogyra volgen na ongeveer 6 dagen de typische bewoners van het rijpe slib: de peritrichen, waaronder vooral vorticella. De gelatineuze massa, waarop al deze microben huizen, bestond voor het grootste gedeelte uit draadvormige organismen, die nog niet alle gedetermineerd zijn. Crenothrix, Sphaerotilus en Zooglea ramigera bleken in grooten getale aanwezig.

Deze reinigingsmethode, die in de laatste jaren in Engeland en Amerika overgrootte belangstelling wekt en veelvuldig wordt toegepast, doch in Duitschland wegens de kosten volkomen wordt „abgelehnt”, is ook hier te lande nog haast niet doorgedrongen. Aan de remise der Haagsche Tramweg-Maatschappij te Rijswijk is de eerste kleine installatie kort geleden geopend, terwijl een tweetal gemeentelijke installaties (Alblasserdam en Bussum) nog slechts in een beginstadium van voorbereiding zijn.

Februari 1924.

B E S P R E K I N G E N .

Schoolvoeding en -kleeding, uitgegeven door de Afdeling 's-Gravenhage van den Bond van Nederlandsche Onderwijzers.

Naar aanleiding van verschillende onderzoekingen wordt in dit rapport betoogd, dat het arme kind in veel opzichten (zich b.v. uitend in geringere lengte en gewicht, in hooger ziekte- en sterftecijfer) achterblijft bij het welgestelde kind en dat dit voor een deel moet worden toegeschreven aan slechtere voeding en in mindere mate aan slechtere kleeding. Uit paedagogisch oogpunt moet het verschaffen van schoolvoeding en -kleeding worden verdedigd, omdat alleen een goed gevoed en gekleed kind het onderwijs behoorlijk kan volgen.

In 1900 werd in de leerplichtwet een bepaling opgenomen, waarbij de gemeenten de bevoegdheid kregen, gelden voor schoolvoeding en -kleeding uit te trekken. Een poging, om de verschaffing ervan verplicht te stellen, mislukte, evenals bij de behandeling van de leerplichtwet 1921.

Voeding en kleeding aan behoeftige schoolkinderen werd in 1920 in 84 gemeenten verstrekt. In 37 gemeenten geschiedde de voorziening van gemeentewege; 37 gemeenten subsidieerden bestaande vereenigingen, terwijl in 10 dezer gemeenten de beide stelsels

1) *Compt. Rend. de l'Ac. Sc.* 170, 1417 (1920).

2) *J. Am. Waterworks Assoc.* 10, 309 (1923).

gezamenlijk voorkwamen. Dat wil dus zeggen, dat schoolvoeding en -kleeding in 1000 gemeenten in het geheel niet werden verstrekt.

Naar het oordeel van den schrijver mag geen welstandsgrens als toelatingseisch tot deelneming aan het verkrijgen van voeding en kleeding worden gesteld; waar deze voorzieningen door de ouders gewenscht worden, moeten zij worden toegestaan. De armoede is immers niet de eenige oorzaak van onvoldoende voeding van het schoolkind. Als andere oorzaken vond de schrijver bijv. vermeld: in 35 pCt. der gevallen haast en nervositeit van het kind; in 23 pCt. nalatigheid der moeder; in 18 pCt. de arbeid buitenshuis van de moeder; in 21 pCt. armoede, werkeloosheid, ziekte der ouders; in 3 pCt. arbeid der kinderen vóór schooltijd. Zoolang de schoolvoeding en -kleeding niet algemeen en kosteloos wordt verstrekt, moet de welstandsgrens hoog worden gesteld en moeten de overige kinderen, desgewenscht tegen geheele of gedeeltelijke betaling, worden toegelaten.

Wanneer men uitsluitend geeft, waar de steun door de ouders wordt aangevraagd, bereikt men juist niet die gezinnen, waarin men zich daarvoor schaamt. Ook de schoolarts en de onderwijzers moeten het recht tot aanvraag hebben. Naar aanleiding van verschillende uitspraken worden de eischen, die aan de voeding en kleeding moeten worden gesteld, geformuleerd.

Het rapport heeft vooral betrekking op Haagsche toestanden. Het is uitgegeven door de Haagsche afdeling van den Onderwijzersbond. Deze bond heeft met de uitgave van dit rapport ongetwijfeld een goed werk gedaan. Maar het is zeer jammer, dat het rapport zich niet bepaalt tot een zakelijke uiteenzetting van het vraagstuk van de schoolvoeding en -kleeding. Hinderlijk is veelal de toon, die niet is die van een rustig en ernstig betoog, maar zeer vaak dien van een agitatievergadering nabij komt. Het rapport zou in zijn sympathiek streven sterker staan, als het zich niet daaraan had schuldig gemaakt. Het is wellicht aan den meer agitatorischen, dan wetenschappelijken betoogtrant te wijten, dat het tal van slordigheden bevat.

De misdeeldheid der arme kinderen uit zich, zoo lezen wij op bldz. 9, onder andere in een grooter percentage gezichtsstoornissen en in het bezit van slechte tanden. Het is bekend, dat het eerste geheel onjuist is, terwijl een aanhaling op bldz. 35 in het rapport zegt, dat het meer voorkomen van tand-caries onder de welgestelde kinderen op groote fouten in de voeding wijst. Onvolledig is het, te zeggen, dat „onze kleeding dient ter voorkoming van overmatig groote afgifte van warmte”. Oppervlakkig is het, de verstrekking van schoolvoeding en -kleeding te vergelijken met de instelling van het instituut schoolartsen, die voor alle, arme en rijke, kinderen geldt, waaruit besloten wordt, dat dus ook de schoolvoeding en -kleeding allen kinderen ten goede moet komen. De schoolartsen *onderzoeken* alle kinderen, maar hulp wordt alleen verleend aan kinderen met een of andere afwijking.

Nog eens, het is jammer, dat op deze wijze het goede doel, dat wordt beoogd, voorbij wordt gestreefd.